

III. Z ŻYCIA NAUKOWEGO

DOI: 10.17951/et.2017.29.324

Павло Гриценко

СЛОВО ПРО ПРОФЕСОРА МИХАЙЛА ЛЕСЕВА
(1928–2016)

Подвижник українсько-польського єднання професор Михайло Лесів 15 липня 2016 р. залишив нас, аби ще раз нагадати усім нам про коротку Стежку Земного і нескінченну Дорогу Вічності. Сутність свого земного призначення Він усвідомлював глибинно, а тому все своє життя намагався наповнити працею, скромним і величним чином задля науки, культури, для вивищення в пізнанні й повернення осмислених знань людям. Поєднавши своїм життям відгомони доль українського і польського народів у їх численних випробуваннях перед, під час і після Другої світової війни, Професор акумулював у своїй особі кращі риси двох народів: працьовитість, прагнення знань і . . . смиренну гідність. Він зростав у середовищі природного побутування української й польської мов і народних культур обох народів, в атмосфері віротерпимості і міжнаціонального порозуміння. І це полишило яскравий відблиск на Його майбутніх наукових зацікавленнях, утвердило в переконанні, що працювати на єднання, інтелектуальне і культурне взаємозбагачення двох народів – це високий і почесний обов'язок, який Він добровільно й на все життя взяв на свої рамена. І залишився цьому свідомому обов'язкові вірним до своїх останніх днів.

Мріяв стати священиком, робив для цього поважні кроки. Але Доля проклала інші дороги: став філологом, відданим і вдумливим дослідником мов і літератур, а глибоке проникнення у зміст Божого Слова, любов до нього як незгасимий вогонь проніс через випробування життя як смиренний вірянин своєї церкви!

Закінчивши факультет філософії та польської філології Католицького університету в Любліні, Він надалі пов'язав своє життя з українською та польською мовою, літературою, культурою. Уже перша наукова праця про особливості функціонування та взаємодії в його рідному селі (Стара Гута, тепер у складі с. Гончарівка Монастирського району Тернопільської області) української і польської говірок виразно окреслили визначальні риси молодого вченого: об'єктивне й глибоке опрацювання матеріалу, включення в наукові філологічні розмисли широкого тла історії, культури обох народів.

Використання у дослідженнях мовних явищ широкої історико-культурної інформації залишилося у Професора на все життя і допомогло створити впізнаваний і неповторний стиль наукових і публіцистичних праць. Його писемні й усні тексти – це особлива, доступна для широких кіл читачів і слухачів, притягальна своїм точним словом і глибоким змістом оповідь про складні

проблеми науки, культурного чи суспільного буття. Ці тексти сприймалися, були зрозуміли завдяки своєму високому емоційному настрою.

Чи Професор писав, оповідав

про мову західноукраїнських драматичних творів XVII – початку XVIII століть;

чи про формування української й польської літературних мов у різні періоди їхньої історії;

чи про українські діалекти в Польщі;

чи про Україну в її минулому й сьогодні;

чи про культуротворчу роль Української греко-католицької церкви;

чи про теренові назви Люблінщини;

чи давав мовні поради, консультував задля культури писемного й усного мовлення;

чи пристрасно й зацікавлено інформував про події науки, життя церкви і костелу, події у світі культури обох народів;

чи укладав шкільні граматики української мови для поширення знань, – Він завжди знаходив науково вивірене, переконливе, емоційно стримане та водночас наснажене й небайдуже слово. . .

Його розуміли, читали й цитували у своїх працях. Його публікацій, як і радіопередач. . . очікували, бо за десятиліття активної наукової й популяризаторської діяльності – у радіо *Lublin*, газеті *Наше слово*, двотижневику *Katena*, часописі *Між Бугом і Нарвою* – Він привичаїв широкі кола читачів і слухачів до того, що обов'язково має бути нова цікава стаття Професора чи лунати-муть на радіохвилях Його роздуми про мову, літературу, життя культурних осередків в Україні і Польщі, про внесок окремої людини в широкий простір культури чи то сьогодні, чи в часи давноминулі. Із Його численних наукових праць і публіцистичних виступів, з Його голосу-серця з радіопередач перед зацікавленими читачами і слухачами знову і знову поставала звична і водночас неординарна Особистість: Людина, яка залишала в пам'яті дзвінке емоційне відлуння, глибокий і непроминальний слід. Михайло Лесів умів промовляти до внутрішнього **Я** кожного, хто опинявся в орбіті Його впливу, і цим виконував своє високе призначення просвітника й наставника, носія високих ідеалів моральності.

Професор не полишав цього благородного і важливого поля діяльності – розмов, контактів із численною аудиторією. І сьогодні, коли Він полишив нас, пішов у світі інші, цю високу місію продовжують Його публікації та численні учні й знані колеги.

У спадок нам Професор полишив понад 800 своїх публікацій, серед яких – майже десяток монографічних видань, сотні наукових і науково-популярних праць з української і польської діалектології, ономастики, культури української мови та стилістики, історії української мови, українсько-польських взаємин, історії української літератури, історії церкви, широка наукова й культурознавча публіцистика.

Спеціального значення Професор надавав феномену українсько-польського пограниччя – ареалові щоденного тісного співжиття поляків і українців, актив-

ної взаємодії їхніх мов і культур, ареалові міжетнічної інтеграції. Його дослідження в сучасних політичних реаліях особливо актуальні й цінні як щодо науково зваженого підходу до вирішення актуальних сьогодні питань та оцінок подій минулого, так і високої відповідальності за висловлювані судження. Що складнішою є проблема, то глибших знань і більшої стриманості вимагає її осмислення й пропонувані форми розв'язання. Цінним висновком з численних праць Професора є положення про високий і зобов'язуючий спадок глибокого порозуміння між поляками і українцями на тлі історії, про неминущість і результативність діалогу двох народів. Він розумів і всіляко підтримував обґрунтоване твердження люблінського інтелектуального середовища про те, що *Буг не розділяє наші народи, а єднає!* І справедливість цієї крилатої сентенції Професор демонстрував численними науковими працями, щоденною дидактичною й громадською діяльністю.

Професор М. Лесів залишив по собі велику школу дослідників і оборонців польсько-українського єднання й порозуміння: Він підготував 20 докторів наук і понад 600 магістрів з української, російської та слов'янської філології.

До цього додаймо тисячі консультацій, порад, різноманітних контактів на різних континентах. . .

До цього додаймо цілеспрямовану підтримку колег-славистів, аби забезпечити безперервність і дієвість цього наукового і дидактичного напрямку в університетах Любліна, Варшави, Кракова, Лодзі. . .

До цього додаймо тисячі лекцій, занять зі студентами, докторантами, організаційну діяльність задля розвитку славистики в Люблінському католицькому університеті, Університеті Марії Кюрі Склодовської, як і читання лекцій за межами Польщі, організацію багатьох крайових конференцій, участь у зарубіжних наукових заходах.

Він – скрізь, де наука, скрізь, де творчий щоденний чин задля інтелектуального розвитку молоді, утвердження високої духовності. У всьому цьому – зовні напрочуд скромна й самовіддана праця вченого і громадянина!

. . . Слово і діло великих завжди важко оцінювати, як важко оповідати про справжню Особистість: потрібен насамперед тривалий час, щоб збагнути зроблене, зрозуміти велич чину на тлі перебігу щоденності у призначених Долею часто непростих тогочасних обставинах.

Професор Михайло Лесів офірував своє свідоме життя двом народам – українському і польському, двом напрямам в науці – україністиці й полоністиці і Єдиному Богу: вірою й любов'ю до Всевишнього був сповнений і досяг внутрішньої гармонії.

Його образ – Людини з теплою посмішкою, щасливої і внутрішньо гармонійної – з нами!

Київ, 21 листопада 2016 р.